

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ NGỌC HÀ

PHONG TRÀO CÔNG NHÂN TỈNH THÁI NGUYÊN
(1897 – 1945)

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Thái Nguyên - 2015

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ NGỌC HÀ

PHONG TRÀO CÔNG NHÂN TỈNH THÁI NGUYÊN
(1897 – 1945)

Chuyên ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 60.22.03.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ NHÂN VĂN

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS. Hà Thị Thu Thủy

Thái Nguyên - 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của riêng tôi. Các số liệu, tư liệu được sử dụng trong luận văn là trung thực, có nguồn gốc, xuất xứ rõ ràng. Những kết quả khoa học của luận văn chưa được công bố trong bất kỳ công trình nào.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Ngọc Hà

LỜI CẢM ƠN

Tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc nhất tới cô hướng dẫn **PGS. TS Hà Thị Thu Thủy**, các thầy cô giáo trong bộ môn Lịch sử Việt Nam và Khoa Lịch sử, trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên đã động viên, chỉ bảo, giúp đỡ tác giả trong quá trình học tập và hoàn thành Luận văn.

Tác giả xin trân trọng cảm ơn Trung tâm lưu trữ Quốc gia I, Thư viện Quốc gia Việt Nam, Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy Thái Nguyên, Thư viện khoa học tổng hợp tỉnh Thái Nguyên, Mỏ than Phấn Mễ đã giúp đỡ tác giả trong quá trình thực hiện Luận văn.

Cuối cùng, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới bạn bè, đồng nghiệp và những người thân trong gia đình đã tạo điều kiện, giúp đỡ trong quá trình học tập và hoàn thành Luận văn.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Ngọc Hà

MỤC LỤC

	Trang
TRANG PHỤ BÌA.....	
LỜI CAM ĐOAN.....	
LỜI CẢM ƠN.....	
MỤC LỤC	i
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	ii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề.....	2
2.1. Các công trình nghiên cứu của người nước ngoài.....	3
2.2. Các công trình nghiên cứu trong nước	3
3. Đối tượng, mục đích, nhiệm vụ và phạm vi nghiên cứu	10
3.1. Đối tượng nghiên cứu.....	10
3.2. Mục đích nghiên cứu	10
3.3. Nhiệm vụ nghiên cứu	11
3.4. Phạm vi nghiên cứu	11
4. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu	11
4.1. Nguồn tư liệu	11
4.2. Phương pháp nghiên cứu	13
5. Đóng góp của luận văn	13
6. Bố cục của luận văn.....	13
Chương 1. SỰ HÌNH THÀNH ĐỘI NGŨ CÔNG NHÂN THÁI NGUYÊN ..	14
1.1. Các điều kiện hình thành đội ngũ công nhân Thái Nguyên	14
1.1.1. Vị trí địa lí và điều kiện tự nhiên.....	14

1.1.2. Dân cư và truyền thống đấu tranh	17
1.1.3. Chính sách khai thác thuộc địa của thực dân Pháp	19
1.2. Sự hình thành đội ngũ công nhân Thái Nguyên	29
Tiểu kết chương 1	31
Chương 2. ĐỜI SỐNG CÔNG NHÂN TỈNH THÁI NGUYÊN VÀ PHONG TRÀO ĐẤU TRANH GIAI ĐOẠN 1897- 1945	32
2.1. Qui chế lao động mỏ của thực dân Pháp ở Việt Nam	32
2.2. Thực trạng đời sống công nhân Thái Nguyên (1897 – 1945)	33
2.2.1. Phương thức tuyển mộ nhân công	33
2.2.2. Quản lí và sử dụng nhân công	35
2.2.3. Đời sống công nhân	37
2.3. Phong trào đấu tranh của đội ngũ công nhân Thái Nguyên (1897 – 1945).....	44
2.3.1. Giai đoạn 1897 – 1930.....	44
2.3.2. Giai đoạn 1930 – 1945.....	49
Tiểu kết chương 2	58
Chương 3. ĐẶC ĐIỂM, VAI TRÒ CỦA PHONG TRÀO CÔNG NHÂN TỈNH THÁI NGUYÊN GIAI ĐOẠN 1897- 1945	59
3.1. Đặc điểm của phong trào công nhân	59
3.1.1. Phong trào công nhân hình thành sớm và có sự kết hợp chặt chẽ với phong trào yêu nước	59
3.1.2. Với đội ngũ công nhân đông đảo, phong trào đấu tranh diễn ra mạnh mẽ	61
3.2. Vai trò của phong trào công nhân.....	65
3.2.1. Giáng đòn nặng nề vào chính sách khai thác thuộc địa của thực dân Pháp	65

3.2.2. Là yếu tố quan trọng dẫn đến sự ra đời của tổ chức Đảng và sự thắng lợi của Cách mạng tháng Tám ở Thái Nguyên	66
3.2.3. Là tiền đề cho sự phát triển của phong trào công nhân và công đoàn giai đoạn sau	67
Tiểu kết chương 3	72
TÀI LIỆU THAM KHẢO	77
PHỤ LỤC	86

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

TTLTQGI	Trung tâm lưu trữ Quốc gia I
Nxb	Nhà xuất bản
Tr	Trang
KHXH	Khoa học xã hội
NCLS	Nghiên cứu Lịch sử
TVQG	Thư viện Quốc gia
HĐND	Hội đồng nhân dân
UBND	Ủy ban nhân dân
RST	Résidence Supérieure au Tonkin (Phủ Thống sứ Bắc Kỳ)

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Thống kê số lượng mỏ của nước ta nửa đầu thế kỷ XIX	16
Bảng 1.2. Dân số tỉnh Thái Nguyên trước năm 1945	17
Bảng 1.3. Một số đồn điền lớn ở Thái Nguyên trước năm 1945	22
Bảng 1.4. Các nhượng khu khai thác của vùng than Phấn Mễ đầu thế kỉ XX	24
Bảng 1.5. Sản lượng than mỡ Phấn Mễ (1912 -1918)	25
Bảng 1.6. Sản lượng sắt Thái Nguyên (1938 - 1941)	26
Bảng 1.7. Thống kê nhân lực làm việc tại mỏ than Phấn Mễ (1923 – 1927)	30
Bảng 1.8. Số lượng công nhân một số công ti than (năm 1930 và 1933)	30
Bảng 2.1. Mức lương của công nhân một số tỉnh năm 1939	40
Bảng 2.2. Phong trào công nhân tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1897- 1930	49
Bảng 2.3. Phong trào công nhân tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1930- 1945	57-58

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Năm 1897, sau khi hoàn thành công cuộc bình định về quân sự, toàn quyền Đông Dương Pôn Đu-me đã cho thi hành chính sách khai thác thuộc địa ở Việt Nam. Với qui mô lớn, trên tất cả các mặt, cuộc khai thác thuộc địa của thực dân Pháp đã làm cho kinh tế xã hội Việt Nam có sự chuyển biến. Về xã hội, các giai cấp cũ bị phân hóa, các giai cấp mới hình thành trong đó có giai cấp công nhân. Ngay từ khi ra đời, giai cấp này đã hội tụ đầy đủ những phẩm chất của giai cấp công nhân quốc tế, lại mang trong mình những đặc điểm riêng có của dân tộc Việt Nam nên có khả năng đại diện cho cả dân tộc trong cuộc đấu tranh chống kẻ thù chung.

Thái Nguyên là một tỉnh thuộc khu vực trung du và miền núi phía Bắc, có vị trí chiến lược quan trọng “Là nơi phen giậu thứ hai về phương Bắc” [69, 12], lại giàu tài nguyên khoáng sản. Vì vậy, trong hai cuộc khai thác thuộc địa, thực dân Pháp đã thực hiện nhiều chính sách khai thác, bóc lột ở Thái Nguyên từ nông nghiệp, công nghiệp, thương nghiệp đến giao thông vận tải, đặc biệt là trong lĩnh vực khai mỏ. Quá trình khai thác thuộc địa của thực dân Pháp là một trong những cơ sở hình thành đội ngũ công nhân Thái Nguyên. Giai cấp công nhân Thái Nguyên vừa mang những đặc điểm của giai cấp công nhân Việt Nam, lại vừa được thừa hưởng truyền thống yêu nước và đấu tranh cách mạng của quê hương. Vì vậy, khi bị áp bức bóc lột, họ đã vùng lên đấu tranh vì lợi ích dân tộc và giai cấp.

Phong trào công nhân ở Thái Nguyên (1897-1945) là hệ quả tất yếu của chính sách khai thác thuộc địa mà thực dân Pháp thực hiện, đồng thời là một bộ phận khăng khít của phong trào công nhân và công đoàn Việt Nam thời kì này. Quá trình hình thành và phát triển của phong trào công nhân tỉnh Thái Nguyên trong thời kì lịch sử quan trọng này đã đóng góp một phần vào thắng lợi chung của phong trào giải phóng dân tộc. Vì vậy, nghiên cứu phong trào công nhân